

APSTIPRINĀTS

Kompetenta institūcija
darba aizsardzības jautājumos

.....
.....

/...../
20____.gada _____

**Darba aizsardzības instrukcija Nr. _____
būvstrādniekam**

20____. gads

SATURS

LIETOTO TERMINU UN APZĪMĒJUMU SKAIDROJUMS	3
1. VISPĀRĪGĀS PRASĪBAS	4
Nosacījumi būvstrādnieka darba izpildei.....	4
Zonas ar paaugstinātu bīstamību.....	4
Veselībai kaitīgi un bīstamie darba vides faktori	4
Kolektīvie aizsardzības līdzekļi	5
Individuālie aizsardzības līdzekļi.....	5
Elektrodrošības prasības	5
2. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, SĀKOT DARBU.....	5
3. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, VEICOT DARBU	6
Prasības veicot iekraušanas, izkraušanas darbus.....	6
4. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, BEIDZOT DARBU	7
5. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS ĀRKĀRTAS SITUĀCIJĀS	7
6. ATBILDĪBA PAR DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJAS PRASĪBU NEIEVĒROŠANU	8

LIETOTO TERMINU UN APZĪMĒJUMU SKAIDROJUMS

Bīstams faktors – ražošanas vai darba faktors, kura iedarbība zināmos apstākļos uz darbinieku izraisa traumu vai citu pēkšņu strauju veselības pasliktināšanos.

Darba aizsardzība – darba apstākļu stāvoklis (ražošanas vide, process, iekārta, kā arī prasības darbiniekam), kuros izslēgta bīstamo un kaitīgo ražošanas faktoru iedarbība uz cilvēku.

Darba aizsardzības instrukcija – darba paņēmieni un aizsardzības līdzekļu klāsts, kuru pielietošana un izmantošana nodrošina konkrētu darbu izpildes drošību.

Darba kategorijas – darba sadalījums pēc to smaguma atkarībā no enerģijas patēriņa (kcal/stundā).

Darba vieta – vieta, kurā darbiniekam ir nepieciešams atrasties vai kurp viņam jānodas sakarā ar darba pienākumu pildīšanu un kura tieši vai netieši atrodas darba devēja kontrolē.

Darba virsmas augstums – attālums pa vertikāli no grīdas līdz horizontālai plaknei, kurā tiek veiktas pamatdarba kustības.

Elektrotrauma – trauma, kuru izraisa elektriskās strāvas vai elektriskā loka iedarbība.

Kaitīgs faktors – ražošanas vai darba faktors, kura iedarbība uz darbinieku izraisa saslimšanu.

Kolektīvie aizsardzības līdzekļi – līdzekļi, kurus izmanto, lai novērstu vai samazinātu bīstamu un kaitīgu faktoru iedarbību uz darbinieku.

Pastāvīga darba vieta – vieta, kurā darbiniekam jāatrodas lielāko daļu no sava darba laika – ilgāk par 50%, vai nepārtraukti ilgāk par 2 stundām.

Pirmā palīdzība – palīdzība cietušajam (saslimušajam) dzīvībai vai veselībai kritiskā stāvoklī, ko savu zināšanu vai iespēju apjomā sniedz persona ar kvalifikāciju medicīnā vai bez tās neatkarīgi no sagatavotības un ekipējuma.

Ražošanas telpu mikroklimats – meteoroloģisko apstākļu kopums ražošanas telpās, kurās uz cilvēka organismu iedarbojas temperatūra, relatīvais mitrums, gaisa kustības ātrums un siltuma starojums.

Ugunsbīstama vide – darba vide ar paaugstinātām ugunsbīstamības vielām.

Ugunsbīstama viela – viela ar paaugstinātu ugunsbīstamību.

Ugunsdzēsības aparāts – ierīce ugunsgrēka dzēšanai, pēc tā iedarbināšanas izplūst ugunsdzēsamā viela, ierīci pārvieto ar rokām.

Viegli uzliesmojošs šķidrums – šķidrums, kas spēj patstāvīgi degt pēc aizdedzināšanas avota attālināšanas un kam uzliesmojuma temperatūra nav augstāka par 66°C.

1. VISPĀRĪGĀS PRASĪBAS

Nosacījumi būvstrādnieka darba izpildei

vecums	no 18 gadiem
dzimums	nav ierobežojumu
veselības pārbaude	pirms stāšanās darbā un turpmāk – saskaņā ar OVP norādīto
kvalifikācija	profesionālā apmācība
instruktāžas:	
ievadapmācība	stājoties darbā
instruktāžas darba vietā	uzsākot darbu un atkārtoti – ne retāk kā 1 reizi 6 mēnešos

Zonas ar paaugstinātu bīstamību

- 1.1. Zonas ar paaugstinātu bīstamību ir:
 - elektroiekārtu neizolētu strāvu vadošu daļu tuvumā;
 - neiežogotu laukumu, kas atrodas augstāk par 1,0 m, tuvumā, kā arī pie nepārsegtām, nenožogotām horizontālajām atverēm grīdā, pārsegumā, jumtā;
 - mašīnu pārvietošanās un iekārtu darbības vietas (bīstamās zonas);
 - vietas, kur tiek glabātas kaitīgas, ugunsbīstamas un sprādzienbīstamas vielas koncentrācijā, kas augstāka par pieļaujamo, vai vietas kur trokšņa intensitāte, vibrācija pārsniedz pieļaujamo normu;
 - pacelēju, celtnu darbības zona.
- 1.2. Izpildīt tikai darba vadītāja uzdoto darbu ar noteikumu, ka jums zināmi droši šī darba izpildīšanas paņēmieni.
- 1.3. Neceliet bez mehānismu palīdzības kravu, kura pārsniedz:
 - sievietēm – 10 kg pastāvīgi strādājot;
 - sievietēm – 15 kg vienreizējai celšanai;
 - vīriešiem – 40 kg pastāvīgi strādājot;
 - vīriešiem – 50 kg vienreizējai celšanai.
- 1.4. Strādājot esiet uzmanīgi, nenovērsiet uzmanību ar sarunām vai darbiem, kuri nav saistīti ar darba vadītāja dotā uzdevuma izpildi. Netraucējiet savus darba biedrus.
- 1.5. Strādājiet tikai savā darba vietā un pildiet tikai uzdoto darbu.
- 1.6. Neieslēdziet un neatslēdziet (izņemot avārijas gadījumus) iekārtas, mašīnas un elektroinstrumentus pie kurām jūs nestrādājat.
- 1.7. Ejot pa durvīm, kuras veras uz abām pusēm, lai izvairītos no nelaimes gadījumiem, atveriet tās tikai uz savu pusi. Durvis aizveriet lēnām.

Veselībai kaitīgie un bīstamie darba vides faktori

- 1.8. Būvdarbos sastopami šādi bīstamie darba vides riska faktori:
 - fiziskā pārslodze;
 - paaugstināts trokšņa līmenis;
 - nepietiekams apgaismojums darba vietās;
 - kustošas mašīnas, mehānismi, kravas pacelāji;
 - taras, kravu, būvmateriālu asās šķautnes, raupjums;
 - gargabarīta materiāli – neparocīgi izkraušanai;
 - paaugstināts putekļu daudzums, temperatūra.

Kolektīvie aizsardzības līdzekļi

- 1.9. Trepes, slietnes aprīkotas.
- 1.10. Pagaidu aizsargmargas, nožogojumi, norobežojošās lentas un brīdinājuma zīmes.
- 1.11. Pārejas tiltiņi, pagaidu klāji horizontālo atveru pārsegšanai.
- 1.12. Troses, virves, pie kurām stiprinās ar drošības jostām.

Individuālie aizsardzības līdzekļi

- 1.13. Aizsargķivere, brilles, caurspīdīgā sejas aizsargmaska, metinātāja maska.
- 1.14. Cimdi pirkstaiņi vai dūraiņi, vibrāciju slāpējošie un gumijas cimdi strādājot ar ķīmiskām vielām.
- 1.15. Puskombinzons un vējjaka.
- 1.16. Respirators – pēc vajadzības.
- 1.17. Drošības josta – ja darbus veic augstumā.
- 1.18. Siltais apģērbs – ziemas periodā.
- 1.19. Velteņi – ziemas periodā.
- 1.20. Troksni slāpējošās ausiņas, antifoni vai ieliktni ausīs.

Elektrodrošības prasības

- 1.21. Visus pagaidu elektromontāžas darbus objektā veic tikai dežūrējošais elektriķis.
- 1.22. Strādāt ar elektroinstrumentiem drīkst personas, kas apmācītas šim darbam un periodiski saņem drošības tehnikas instruktāžu, kas reģistrēta žurnālā.
- 1.23. Visiem elektrības vadiem objektā jābūt uzkarinātiem:
 - 2,5 m augstumā virs darba vietām;
 - 3,5 m augstumā virs pieejām;
 - 4,5 m augstumā virs piebrauktuvēm.
- 1.24. Būvējamo ēku iekšpuses pārnēsājamā apgaismojuma spriegums līdz 50 V, mitrās telpās – 12 V.

2. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, SĀKOT DARBU

- 2.1. Būvstrādnieks drīkst uzsākt darbu ja:
 - ir uzvilcis darba apģērbu un paņēmis vajadzīgos individuālos aizsardzības līdzekļus;
 - saņēmis darba uzdevumu;
 - saņēmis vajadzīgos instrumentus un darba palīglīdzekļus;
 - pārbauda darba vietas apgaismojumu, ja tas ir nepietiekams, tad izmantot pārnēsājamo apgaismes statīvu ar spuldzi.
- 2.2. Galvenie būvstrādnieka pienākumi veicot būvdarbus ir:
 - sakopt būvlaukuma teritoriju, celiņus, nodarbināto darba vietas;
 - uzturēt tīrību un kārtību darba vietās, materiālu noliktavās, kāpņu telpās;
 - savākt būvniecības procesā radušos materiālu atgriezumus, saslaucīt gružus un aizvākt tos uz atkritumu konteineriem;
 - piegādāt (pienest) uz darba vietām tos materiālus, kas ir vieglāki par 50 kg, lai nodrošinātu pamatprofesijas strādniekiem nepārtrauktu darba ciklu;
 - ziemas periodā attīrīt no sniega, apledojuma gājēju celiņus būvlaukuma teritorijā kā arī darba vietās un nokaisīt tās ar smiltīm.

3. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, VEICOT DARBU

- 3.1. Visus būvdarbus jāveic uzmanīgi, jāievēro darba devēja norādījumi, darba aizsardzības noteikumi, ugunsdrošības un elektrodrošības noteikumi.
- 3.2. Jāievēro šādas uzvedības normas:
- ➡ pieklājīgi, korekti jāizturas pret darba devēju, inženiertehniskajiem darbiniekiem un darba kolēģiem;
 - ➡ nedrīkst lamāties, skaļi kliegt, apsaukāties, laistīties ar ūdeni, mētāties ar papīra vīstokļiem, ēdiena paliekām sadzīves telpās un darba vietā;
 - ➡ nesteidzoties pārvietoties pa būvobjekta teritoriju, nedrīkst skriet, grūstīties, jāiet tur kur ir ierīkoti gājēju celiņi, izraktos grāvjus (tranšejas) apiet vai pāriet tur, kur ir pārejas tiltiņi, nedrīkst lekt tranšejās, būvbedrēs, kā arī no jebkāda augstuma vai paaugstinājumiem (pastatnēm, sastatnēm, pārvietojamiem torņiem, materiālu krautnēm, veidņu krautnēm u.c. paaugstinājumiem);
 - ➡ ejot pa kāpnēm (trepēm) nedrīkst steigties, skriet, jāiet mierīgi, ar vienu roku jāpieturas pie kāpņu margām, vai slietņu sānu statņiem;
 - ➡ kāpt pa pieslienamām kāpnēm, slietnēm drīkst tikai viens cilvēks, otrs kāpj tad, kad pirmais jau ir atstājis tās, kāpjot jāpieturas pie kāpšļiem vai sānu margām;
 - ➡ izpildot darbus, pārvietojoties pa teritoriju, vai pārvietojot (pārnēsājot) materiālus, tas jāveic tā, lai neapdraudētu savu un citu cilvēku veselību un drošību;
 - ➡ savāktos būvniecības gružus nedrīkst mest no stāviem zemē – tie jānolaiž pa atkritumu stāvvadu būvniecības atkritumu konteineri, vai jāsavāc maisos un jāaiznes uz būvniecības atkritumu konteineri.

Prasības veicot iekraušanas, izkraušanas darbus

- 3.3. Personai, kas atbildīga par iekraušanas un izkraušanas darbu veikšanu, pirms darbu sākuma jāpārbauda, vai kravu celšanas mehānismi un cits iekraušanas un izkraušanas inventārs ir kārtībā.
- 3.4. Kravas atļauts ņemt tikai no ķīpas vai kaudzes un krautnes virspuses.
- 3.5. Vietās, kur tiek veikta izkraušana vai iekraušana, kravu celšanas mehānismu zonā aizliegts uzturēties personām, kas nav tieši saistītas ar iekraušanas un izkraušanas darbiem.
- 3.6. Kravu, kuru svars pārsniedz 50 kg, transportēšana, iekraušana un izkraušana pastāvīgos vai pagaidu iekraušanas un izkraušanas laukumos jāveic mehānizēti, ar celtņiem vai citu mehānisku ierīču palīdzību.
- 3.7. Iekraujot kravu, to sakārtojiet kravas kastē, krava nedrīkst atrasties augstāk par tās bortiem un tai jābūt izvietotai vienmērīgi pa visu grīdas laukumu.
- 3.8. Netiek pieļauta krāvēju pārvadāšana kravas kastē. Tajos gadījumos, kad darbu specifikas dēļ krāvējus vai ekspeditorus nepieciešams pārvadāt, viņiem jāatrodas kabīnē.
- 3.9. Noņemot no ķīpas augšpusē kasti vai saini, vai no krautuves būvmateriāli jāpārlicinās, ka līdzās esošā krava nevar nokrist. Slēgtās noliktavās kastes ķīpās drīkst sakraut tikai tādā veidā, lai galvenās ejas platums būtu ne mazāks kā 2,5 m.
- 3.10. Hermētiski noslēgtus metāla traukus ar degvielu, pārvadājot tos kravas automašīnās vai piekabēs, jāizvieto kravas kastē tā, lai to vāki būtu uz augšu un paši trauki – droši nostiprināti.
- 3.11. Iekraujot konteinerus kravas kastē, šoferim un citām personām **aizliegts** uzturēties celtņa darbības zonā (kravas kastē, kabīnē, zem celtņa strēles). **Aizliegts** staigāt pa konteineru vākiem.

- 3.12. Ja būvobjektā pienākas pārvietot tukšos gāzes balonus, tad tos novieto speciālos ratiņos.
- 3.13. Pārnēsāt tukšos gāzes balonus var speciālās nestuvēs, tos piesprādzējot, lai nebūtu noslīdes.
- 3.14. Tukšo gāzes balonu pārnēsāšanu speciālās nestuvēs veic vismaz divi būvstrādnieki.

4. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, BEIDZOT DARBU

- 4.1. Iztīrīt darba vietu, sakārtot instrumentus, aizsargierīces un nolikt tos paredzētajā vietā.
- 4.2. Novilkt darba apģērbu un individuālos aizsardzības līdzekļus (brilles, respiratorus u.c.) un attīrīt tos no putekļiem, un netīrumiem, un novietot ierādītās vietās.
- 4.3. Nomazgāt rokas un seju, bet pēc darba ar putekļiem un smērējošiem materiāliem izpurināt drēbes, uzkarināt noteiktās vietās.
- 4.4. Paziņot būvdarbu vadītājam par visiem bojājumiem un traucēkļiem, kas radušies vai pamanīti darba laikā.

5. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS ĀRKĀRTAS SITUĀCIJĀS

- 5.1. Ja noticis nelaimes gadījums darbā, tad:
 - ➡ nekavējoties jāsniedz pirmā palīdzība (brūces pārsiešana, asiņošana apturēšana cieši nosaitējot utt.);
 - ➡ ja nepieciešams, pa tālruni "113" izsauc neatliekamo medicīnisko palīdzību, lai cietušo nogādātu uz slimnīcu, jāpārtrauc darbs, jāpaziņo darbu vadītājam vai darba devējam par notikušo;
 - ➡ darbinieki, kas redzēja nelaimes gadījumu un cietušais, ja tas ir iespējams, sniedz rakstiskus paskaidrojumus darba devējam.
- 5.2. Ja notikusi avārija, tad:
 - ➡ jāpārtrauc darbs;
 - ➡ no avārijas vietas visus darbiniekus evakuē drošā vietā;
 - ➡ jāatslēdz elektriskās strāvas padeve, jāizslēdz motori, kuri darbojas avārijas zonā;
 - ➡ par notikušo paziņo tiešajam darbu vadītājam vai darba devējam;
 - ➡ jāizsauc attiecīgais dienests avārijas novēršanai.
- 5.3. Jāsaglabā darba vieta tādā stāvoklī, kā bija nelaimes gadījuma vai avārijas laikā, līdz ierodas izmeklēšanas komisija (kas izmeklē notikušo), ja briesmas nedraud pārējiem darbiniekiem.
- 5.4. Ja draud briesmas pārējiem darbiniekiem, tad jāveic attiecīgie pasākumi, lai novērstu briesmu sekas.
- 5.5. Ja ir ugunsgrēks, tad izsauc Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu, tālr. "112":
 - ➡ sākt ugunsgrēka likvidāciju ar ugunsdzēsības līdzekļiem, kas ir būvlaukumā (smiltis, ugunsdzēsības aparāti, minerālvates plātnes), ar ūdens palīdzību var dzēst, ja ir atslēgts elektriskās strāvas avots;
 - ➡ izsaukt uz ugunsgrēka vietu tiešo darbu vadītāju vai darba devēju turpmākās darbības izlemšanai.
- 5.6. Elektriskās strāvas trieciena gadījumā:
 - ➡ cietušais jāatvieno no strāvas avota;

- ▶ ja nepieciešams, izdara mākslīgo elpināšanu, ārējo sirds masāžu;
- ▶ uzliek apsējus apdeguma vietām;
- ▶ izsauc ātro Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestu pa tālruni "113".

5.7. Saindēšanās gadījumā:

- ▶ iznes cietušo svaigā gaisā;
- ▶ organizē skābekļa padevi.

5.8. Ja cietušais ir nokritis no augstuma un ir bezsamaņā, viņu nedrīkst aizskart līdz ierodas neatliekamā medicīniskā palīdzība.

6. ATBILDĪBA PAR DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJAS PRASĪBU NEIEVĒROŠANU

- 6.1. Par šīs instrukcijas prasību neievērošanu, darbinieks atbild normatīvajos aktos paredzētajā kārtībā.
- 6.2. Par nelaimes gadījumiem, kuri notikuši darbā, atbild darbinieki, kuri nav pildījuši šīs instrukcijas un iekārtu lietošanas instrukciju prasības, kā arī tie, kuri nav gādājuši par to, lai būtu veikti organizatoriski-tehniskie pasākumi nelaimes gadījuma novēršanā (darba vietas atbilstība drošības tehnikas noteikumu prasībām, darbinieka iepazīstināšana ar drošām darbu veikšanas metodēm).
- 6.3. Personas, kuras pārkāpušas drošības tehnikas prasības, saucamas pie disciplinārās vai kriminālās atbildības (atkarībā no pārkāpuma rakstura un sekām) un tiek pakļautas ārpuskārtas instruktāžai un zināšanu pārbaudei.

Kompetenta institūcija
Darba aizsardzības jautājumos